

Baabelin tornin rakentajat ja kaatajat

'Julkisuus' on tiedotusoppineiden ja toimittajien ammatti-ideologian kulmakivi. Tilaisuuden saatuani pyrin esittämään oman tulkintani käsitteestä ja sitten kiistämään sen yleispätevän toivottavuuden, tavallaan puolustamaan sen molempia vastakohtia, salaisuutta ja yksityisyyttä. Tematiikka, josta käsin asiaa lähestyn, liittyy hermeneutisessa traditiossa 'tulkinalle' annettuun kahteen vastakkaiseen merkitykseen.

Julkisuusiideologian keskeinen lähtökohta on taistelu uskontoa ja teologiaa vastaan. Kuitenkin juuri raamatusta löytyy erittäin yksityiskohtainen kuvaus siitä projektista, jota julkisuusiideologia toteuttaa. Tarkoitan tietysti myyttiä Baabelin tornista. Tarkempaan lähdekritiikkiin ja merkitysvivahteiden eksegeesiin ryhtymättä siteeraan vuoden 1938 raamatunkäännöstä.

"Ja kaikessa maassa oli yksi kieli ja yksi puheenparsi.

....

Ja he sanoivat: 'Tulkaa, rakentakaamme itsellemme kaupunki ja torni, jonka huippu ulottuu taivaaseen ja tehkäämme itsellemme nimi, ettemme jakaantuisi yli kaiken maan.'

Ja Herra sanoi: 'Katso, he ovat yksi kansa, ja heillä kaikilla on yksi kieli, ja tämä on heidän ensimmäinen yrityksensä. Ja nyt ei heille ole mahdotonta mikään, mitä aikovatkaan tehdä. Tulkaa, astukaamme alas ja sekoittakaamme siellä heidän kielensä, niin ettei toinen ymmärrä toisen kieltä.'

Ja niin Herra hajoitti heidät yli kaiken maan niin että he lakkasivat kaupungin rakentamisesta.

Siitä tuli sen nimeksi Baabel, koska Herra siellä sekoitti kaiken maan kielen ja siellä Herra hajoitti heidät yli kaiken maan."

(1. Mooseksen kirja, luku 11, jakeet 1-8.)

Politiikan tutkijalle tämä on kiintoisa kuvaus eräänlaisesta sentralistisesta alkukommunismista. Ihmisten keskittäminen yhteen kaupunkiin ja tornin 'pystysuoraan' elämäntapaan edellyttää tiukkaa kuria ja kontrollia. Toisaalta 'Baabel-projekti' nojaa yhteiseen kieleen joukkovoiman ja yhteistoiminnan lähteenä.

Raamatun sanoman mukaan Baabel-projekti on ihmisten hybristä, jolle jumala kostaa. 'Herra' näyttäytyy tekstissä mielivaltaisena suvereenina, joka näyttää voimansa, ei esimerkiksi juonittelijana joka saa torninrakennuksen pysähtymisen ja kieltensekoituksen näyttämään

ihmisten oman toiminnan tahattomalta seuraukselta. Tekstihän ei kiistä mahdollisuutta rakentaa tai vaaseen saakka ulottuva torni, vaan päinvastoin nimenomaisesti myöntää sen. Yhteinen kieli ja joukkovoima määrittävät tuon mahdollisuuden ehdot, ja jumalan suvereeni interventio muuttaa inhimillisen olemisen reunaehtoja kielen ja paikan suhteen.

Sen jälkeen kun 'jumala on kuollut', ihmisten ei tarvitse enää pelätä suvereenin kosta. Taistelu 'valon' ja 'pimeyden' välillä on taistelua 'jumalan kuoleman' tosiasian tunnustamisesta. Jos tämä tunnustetaan, Baabelin tornin uudelleenrakennuksen tiellä ovat vain ihmisten paikallinen ja kielellinen hajaannus. Itse asiassa modernissa maailmassa paikalliset etäisyydet eivät ole ongelma. Moderni Baabel-projekti on projekti universaalikielen luomiseksi ehtona 'koko ihmiskunnan' joukkotoiminnalle.

Kun Baabel-projektin rehabilitointi syntyy jumala-suvereenia vastaan, ei 'yhteinen kieli' voi perustua mihinkään suvereenin 'kielensäätäjän' tahtoon, vaan ihmisten pakottomaan yksimielisyyteen. Tämä taas edellyttää avointa keskustelua ja luottamusta 'parhaaseen argumenttiin' kaikkialla. Tämä tarkoittaa taas sitä, että kaikki salaisuudet on tuotava 'päivänvaloon' ja kaikki yksityinen idiosynkrasia ja 'idiotismi' on ylitettävä. Konsensuksen tulee perustua julkisuuteen ja kommunikaatioon.

Jotta kieli voisi olla yhteinen, sen on oltava selkeää ja yksiselitteistä. Vain tällaisena merkijärjestelmänä se voi vaivatta välittää merkitykset ja luoda siten pohjan yhteistoiminnalle ja asioiden yksinkertaistamiselle niin että kuka tahansa pystyy niitä 'hoitamaan' (vrt. Leninin tunnettu esimerkki

kokista kommunismissa).

Baabel-projektin kannalta kaikki tekstien tulkinta on periaatteessa epäilyttävää. Eräissä yksityistapauksissa se on kuitenkin tarpeellista: tulkki kääntää vierasta kieltä, juristi tulkitsee voimassaolevaa oikeutta jne. Tulkintaa tarvitaan silloin kun lukija ei 'muuten ymmärrä' tekstiä. Mitä korkeampi lukutaitoisuus ja mitä lähemmäs universaalikieltä päästään, sitä vähäisemmäksi tulkintataidon merkitys tulee ja sitä pienempi on vaara, että eksegeettiset specialistit käyttävät valtaa 'salakieleensä' nojaten. Toisaalta siellä missä tulkitsijoita tarvitaan, heidän valtaansa on kontrolloitava 'sisältä päin'.

Tarkasteltakoon tulkinnan minimoinnin ja rauhoittamisen mahdollisuuksia sen tapauksen valossa, jolla on ehkä näkyvin käytännöllinen merkityksensä, nimittäin laintulkinnan kannalta. Miten Baabel-projekti panee kuriin 'laki on niin kuin sitä luetaan' -ajatuksen?

'Yhteistä kieltä' voidaan etsiä tietysti lainsäätäjäsuvereenin tarkoituksista: oikean tulkinnan lähde on **authorial meaning**, kirjallisuudentutkija E.D. Hirschin (1967) termiä käyttäakseni. Mutta tällöin tulkinta siirtyy tarkoitusten tasolle. Mikään lainsäätäjäauktoriteettikaan ei voi etukäteen kahlita lakitekstin uusia tulkintamahdollisuuksia eikä sellaisten tilanteiden syntyä, joita lakia säädettäessä ei voitu ennakoida. On hyvinkin tilanteita, joissa 'lukija ymmärtää tekstiä paremmin kuin kirjoittaja' (vrt. Frank 1977, 358-364).

Päinvastainen mahdollisuus on vedota tulkitsevaan 'auditorioon'. Tällöin laintulkinnassa tehdään juristiammattikunnan (oletetusta) konsensuksesta määritelmänmukainen 'oikean ratkaisun' auktoriteetti. Tunnusomaista on vetoaminen

keskivertojuristin harkintakykyyn ja arvioon millainen konsensus olisi asianomaisessa tapauksessa, ei tulkitsijan mielikuvitukseen ottaa tekstistä irti 'kaikki mahdollisuudet' (vrt. Schmitt 1969; ks. myös Aarnio 1981).

Tunnusomaista tapauksille on 'yhteisen kielen' ja sitä noudattavan tulkintakonfliktien eliminoinnin perustuminen **auktoriteettiin**. Jonkinlainen sitova normi on 'oikeusvaltiossa' tarpeellinen, jossakin vaiheessa on uusien tulkintojen etsiminen lopetettava ja jopa kiellettävä.

Itse tulkittavien tekstien **perusteella ei ammattikuntakonsensusta voi pitää yhtään parempana tulkintana kuin muitakaan**. Päinvastoin on ilmeistä, että tulkintakonsensus voidaan saavuttaa vain tasolla jossa ei mennä nyansseihin eikä problematisoida kaikkia ajateltavissa olevia mahdollisuuksia.

Tämä epäily vahvistuu kun siirytään laintulkintaparadigmasta toisen tyyppiisiin teksteihin. Jos kysymys on esimerkiksi jonkin klassikon tekstin tulkinnasta, tulkitsijan ei tarvitse kauankaan lukea tekstejä ennen kuin hän voi vakuuttua siitä, että se kuva mikä hänellä tuon klassikon ajattelusta oppikirjojen ja aikaisempien tulkintojen valossa oli, ei pidäkään paikkaansa. **Kanonisoidut ja standardisoidut tekstien tulkinnat osoittautuvat lähemmässä tarkastelussa säännöllisesti kestäättömiksi**. Vakavaa diskussiota voi käydä vain persoonallisten tulkintaprofiilien kesken.

Tulkinta vs. kommunikaatio

Tämä esimerkki osoittaa, että 'tulkinnasta' puhuttaessa tarkoitetaan kahta eri asiaa. Baabel-projektille tulkinta on 'kommunikaation' tekninen apuväline, joka tekee 'oudot' asiat yhteismitallisiksi 'tuttujen'

kanssa ja pitää siten yllä 'yhteistä kieltä', jota kuka tahansa osaa käyttää. Vaihtoehtoinen näkemys pitää tulkintaa tekstissä ilmaistujen **merkitysten eksplikointina**, joka periaatteessa pitää kaikkia tekstejä ja kaikkia merkityksiä tulkintaa kaipaavina, jotta ne voitaisiin täsmällisemmin ymmärtää. Mielenkiintoista on pikemminkin 'tuttujen' ilmausten kätkemien merkityksien eksplikointi, silloinkin kun näitä ilmauksia 'kommunikaatiovälineinä' sujuvasti käytetään. (Vrt. Mats Furbergin, 1982, tekemä erottelu ymmärtämisen ja tulkinnan eli 'paremmin ymmärtämisen' välillä.)

Ajateltakoon poliitikkojen keskustelua radiossa. Kaikki puhujat ymmärtävät toistensa kieltä ja useimmiten tietävät jopa sen, mitä jollakin sanonnalla keskustelutilaisuudessa ajetaan takaa. Silti keskustelu on täynnä tilanteita, joissa jokainen syyttää kaikkia muita esimerkiksi 'epädemokraattisuudesta'. Eikä tämä ole pelkkää retoriikkaa tai pisteidenkeruuta, vaan poliitikot ovat epäilemättä tosissaan: he uskovat että 'demokratia' yleensäkin tarkoittaa sitä mikä legitimoii heidän omaa politiikkaansa - kontekstissa, jossa vallitsee konsensus siitä, että 'demokratia' on jotakin jota pitää kaikin tavoin puolustaa.

Tällainen keskustelu on helppo leimata kommunikaation kannalta hedelmättömäksi ohipuhumiseksi, juupas-eipäs-kinasteluksi jne., joka 'ei johda mihinkään'. Niinpä ei olekaan harvinaista kuulla kommentteja, jotka vaativat etukäteistä sopimista käsitteistä poliittisen debatin ehtona, olettaen että ilman 'yhteistä kieltä' kuuntelijat eivät voi 'objektiivisesti' arvostella argumentointia. 'Keskustelun tason' nostamiseksi halutaan esimerkiksi tutkijoita määrittelemään poliitikoille etukäteen, mitä demokratia,

oikeudenmukainen verotus, tasapuolinen rasitus jne. merkitsevät.

Vastakkainen näkemys lähtee siitä, että kun kaikkien käsitteiden merkitykset ovat tulkinnanvaraisia ja kantavat lisäksi tietyn historian-sa leimaa, ne eivät koskaan ole poliittisen konfliktin yläpuolella. Päinvastoin on järkevää analysoida ja eksplikoida käsitteitä juuri niiden puolueellisuuden kannalta, erityisesti asianomaiseen keskustelukontekstiin sitoen. Tässä mielessä radiokeskustelu juupas-eipäs-kinasteluineen ei ole mitään politiikan ulkopuolista vaan osa poliittisten tekojen kenttää. Siitä millaisia loogisia sitoumuksia, historiallisia konnotaatiota ja ajateltavissa olevia seurauksia keskustelussa 'demokratiasta' esitettyihin argumentteihin kätkeytyy, voidaan hyvinkin tehdä yleisempiä päätelmiä ajankohtaisen poliittisen konfliktin asetelmista ja näissä aikaisempaan verrattuna havaittavista katkoksista ja muutostendensseistä. 'Lukutaitoinen' tulkitsija saa keskustelun kautta demokratiakeskustelun klassikot 'elämään' ja toisaalta hän saattaa joskus löytää poliitikon väittelyn tuoksinassa heittävästä väitteestä hyvinkin kauaskantoisen argumentin.

Toisin sanoen 'poliittista lukutaitoa' merkitysten tulkinnan suuntaan syventämällä voi suhteellisen triviaalistakin aineistosta saada 'irti' paljon enemmän kuin tavallinen sanansaivartelun väheksyntä olettaa. Kysymys ei ole niinkään tekstin argumenttien kritiikistä - sitähan kuka tahansa joltakin kannalta osaa - kuin itse merkitystä loogisesti ja historiallisesti täsmäntävästä ja eksplikoivasta tulkinnasta. Tämä edellyttää toisaalta perehtymistä teeman kysymys- ja käsitehistoriaan, toisaalta loogista mielikuvitusta ja arviointikykyä (esimerkiksi 'mahdollisuuksien

reaalisuuden' arvioimiseksi) toisiina sidottuna.

Tulkittamisen arvoinen teksti on merkitysten kompleksi, jossa on monta tasoa ja ulottuvuutta. Tulkitsija taas voi valita hyvinkin erilaisia perspektiivejä tulkintaansa. Tämä kaikki johtaa siihen, että olisi yhtä absurdia puhua 'oikeasta' tai 'parhaasta' tulkinnasta tietyn tekstin suhteen kuin olisi arvostella modernia taidetta joillakin absoluuttisilla tai yksiulotteisilla 'kauneus'-mittareilla. Tulkinnat ovat ytimeltään yhteismitattomia, mikä ei tarkoita sitä että kaikki tulkinnat olisivat yhtä huonoja, vaan ikään kuin kunkin tulkintaidean tai -strategian sisällä voidaan erottaa pinnallisempia ja syvällisempiä, yksinkertaisempia ja kompleksisempia, karkeita ja vivahteikkaita jne. versioita, joiden välillä voi usein myös olla vaikea tehdä arvoeroa. Onko esimerkiksi 'uskollisuus tekstille' parempi kuin omintakeinen tulkintaprofiili, joka 'oikaisee' tekstiä?

Kommunikaatioperspektiivissä tulkinta on passiivista täydennystyötä. Tulkinnan autonomiaa korostettaessa tulkitsija ikään kuin jatkaa kirjoittajan luomisprosessia (vrt. Sartre 1948). Toisin sanoen kun tunnustetaan, ettei kukaan kirjoittaja voi hallita ja kontrolloida kaikkia merkityksiä, joita hänen kirjoittamaansa tekstiin sisältyy, teksti 'vetoaa lukijan vapauteen' (mt.) etsiä uusia tulkintamahdollisuuksia ja tätä kautta muuntaa käytettävissä olevien merkitysten horisonttia. Näin sama teksti tulee useiden erilaisten, persoonallisesti värittyneiden tulkintalinjojen kiinne-kohdaksi, jotka toisaalta välittävät tekstiä yleisempiin merkityskonflikteihin. Debatti eri tulkintojen välillä on tiettyyn rajaan asti mahdollinen, joskin tulkitsijan usein kannat-

taa olla välittämättä muista eksegeetikoista.

Tässä olen käyttänyt 'tulkinna' käsitettä ahtaassa eksegeesin mielessä, johon ei sisälly mitään arviota tekstin sisältämien ajatusten pätevyydestä tai merkittävydestä. Tällaisena tulkinna ei tarvitse olla välttämättä yhteydessä tulkit-sijan omiin maailmankatsomukselliisiin tai poliittisiin sitoumuksiin, vaan kysymys on pikemminkin mielikuvituksesta ja strategisista valinnoista, eksegeettisestä arkkitehtoonisuudesta jne. Eikä tulkit-sijan tarvitse välttämättä tuoda näkyviin 'tulkintastrategisia' lähtökohtiaankaan: riittää että hän saa omintakeisen tulkinna esiin, tulkit-koot myöhemmät tulkit-sijat sen edellytyksiä ja sitoumuksia. Vaikka keskivertotulkintoja, tieteenalan konsensusta jne. vastaan on tärkeä pitää itsepäisesti kiinni tulkinta-profiilistaan, ei siitä pidä tehdä mitään elintärkeää kysymystä, vaan nimenomaan uudet näkökulmat tekstiin voivat provosoida hyvinkin perinpohjaisia muutoksia.

Kieltensekoitus haasteena

Babel-projekti yhteisen kielen luomiseksi ei välttämättä ole epärealistinen. Mutta se merkitsee 'kielen' yksinkertaistamista pelkäksi merkkien järjestelmäksi ja merkitysten välitysmekanismiksi, joka helpottaa 'asioiden sujumista'. Moderni Babel-projektin versio on - ainakin vulgaaritulkinnassaan - strukturalistinen käsitys kielestä 'koodina', joka on yksilöiden ja heidän toimintamahdollisuuksiensa yläpuolella. Siten esimerkiksi 'politiikka' on jotakin koodille alistettua, pelkkä erityinen kertomusjärjestelmä tms.

Vastakkainen näkemys ei kiellä kieliopin ym. jähmeän koodin mer-

kitystä, mutta relativoi sitä eri suunnilta. Jokainen yksilö omaksuu kielen omalla tavallaan, kehittää tiettyyn rajaan saakka oman erityiskielensä ja tätä kautta myös osallistuu kielen jähmeän rakenteen muutosprosessiin (vrt. Sartre 1960, 180-181 sekä Frank 1977, 289-293). Tässä perspektiivissä itse kielestä tulee keskeinen poliittisen toiminnan kohde, poliittisen konfliktin ja muutoksen aseena. 'Kieltensekoitus' näyttäytyy mahdollisuuksien ja resurssien lähteenä, haasteena toimintaan 'maailmaan heitetuille' ihmisille.

Itse kielioppikin voidaan nähdä merkittävänä poliittisen konfliktin lähteenä. Selvimmin niin tekevät feministit, jotka ammattilingvistikojen paheksunnasta huolimatta ovat onnistuneet esimerkiksi saksan kielen pronomien 'feminisoinnissa', mm. ottamalla käyttöön man-passiiville rinnakkaismuotoja (vrt. Pusch 1983, erit. 86-93).

Tulkintatematiikan kannalta tärkeintä on kaiken kielenkäytön 'läpeensä tulkinna-varaisuuden' ymmärtäminen ja hyväksikäyttömahdollisuus. Toisin sanoen tunnustetaan se, ettei ole olemassa mitään stabiileja ja yksiselitteisiä merkityksiä vaan useita tulkintamahdollisuuksia, joita ei voi eliminoida turvautumatta tekstinulko-puolisiin auktoriteetteihin. Jos näin tehdään systemaattisesti, siirrytään maailmaan, jossa naiivi lukeminen on korvattu tulkinalla. Tämä on jotakin muuta kuin se tehokas ja sujuva kommunikaatiomaailma, jossa Babel-projektin (ja sen teologisen kääntöpuolen) alaisena olemme tottuneet elämään.

Tärkeä seuraus kaiken tulkinna-varaisuudesta on olemassaolevan tilanteen perinpohjaisen relatiivisuuden ymmärtäminen. Vaikka tulkit-sija ei pyrikään varsinaiseen kritiik-

kiin, hän tästä ideasta käsin voi vetää ikään kuin mattoa järjestelmän apologeetikkojen alta, nähdä niiden 'välttämättömään', 'luonnolliseen', 'realistiseen' jne. vetoavien argumenttien läpi ja sitoa tällaisen argumentoinnin tiettyyn alkuperäkontekstiin, josta sen ulkopuolella ei voi 'johtaa' mitään toiminnallisia vaatimuksia. Näin tekstien syvempi lukutaito on edellytys sille, että osaa esimerkiksi erottaa sen, mitkä byrokratian esittämät vaatimukset voi jättää huomiotta, mihin tarvitaan yksityiskohtaista vastaakseengeetiikkaa, mihin kannattaa myöntyä ilman että joutuu tinkimään mistään olennaisesta jne.

Esimerkiksi opetusministeriön toimitsijathan tapaavat lähettää kyselylomakkeita, joissa pyydetään arvioimaan vaikkapa 'tutkinon-uudistuksen' tavoitteiden toteutumista - sitoutuen käsitykseen että tuo 'uudistus' on sinänsä hyvä asia, olettaen että 'opintoviikot', 'yleisopinnot' ym. FYTT-kieli olisivat ikään kuin 'reaalisia' ilmiöitä jne. Lukutaidoisella vastaajalla on tässä tilanteessa erilaisia strategioita käytettävissään: heittäkö lomake roskakoriin, tehdäkö yksityiskohtainen tulkinta ja kritiikki kysymysistä vastaamatta niihin vaiko vastata niin kierosti, että jopa toimitsijat joutuisivat epäilemään läpijuntaamansa 'uudistuksen' mieltä? Kysyjän ehdoilla vastaaminen sen sijaan on tulkittavissa poliittisen lukutaidottomuuden merkiksi (mikä lukutaidottomuus - sivumennen sanoen - lienee tärkeimpiä perusteita koko 'tutkinon-uudistuksen' toteutumiselle).

Tässä mielessä tekstieksegeettisen kompetenssin hankkiminen on eräs vastavoiman lähde, niille joilla ei ole poliisia, pääomaa eikä joukkovoimaa käytössään. Tietysti sen merkitystä ei pidä liioitella:

niiden jotka yrittävät toimia ikään kuin pitäen kaikkea tulkinnavaraisena käy nykyisessä 'yhteiskunnassa' yleensä huonosti: he eivät saa mitään 'ajoissa' valmiiksi, heidät koetaan hankaliksi, kun he eivät usko että 'määräyksiä' on noudatettava silloinkin kun niillä ei ole mieltä, tai rasittaviksi sanansaivertelijoiksi, joiden kanssa on mahdoton tulla toimeen.

Sen pahempi yhteiskunnalle. Itse asiassa juuri 'yhteiskunta' on yleisin nimitys Baabel-projektille nykyaikana. Mutta sekään ei ole mikään kiinteä ja läpipääsemätön systeemi, vaan taitava eksegeetikko voi löytää siitä 'reikiä', joissa hän voi elää paljolti 'yhteiskunnan ulkopuolella'. Toiminta joka suuntautuu tulkinnanvaraisuuden laajentamiseen ja sen määrätietoiseen hyväksikäyttöön voidaankin ymmärtää myös subversiiviseksi, yhteiskunnan vastaiseksi politiikaksi.

Tulkitsevaan journalismiin?

Lienee parempi, ettei subversiivisen politiikan ideoita ja strategioita teekään kovin julkisiksi - silloin ne on helppo funktionalisoida 'yhteiskuntaa' pönkittäviksi. Toisaalta teesi merkitysten läpeensä tulkinnanvaraisuudesta sisältää myös tietyn julkisuusaspektin, jota hieman lähemmin kannattaa tässä käsitellä - käytettäköön sitä sitten subversiivisiin tai funktionaalisiin tarkoituksiin.

Merkitysten eksplikointihan tar koittaa kirjaimellisesti niiden 'ulos purkamista ja -kirjoittamista' tekstin 'sisältä'. Tässä mielessä kaikkien tekstieksegeesiin sisältyy 'julkistava' aspektinsa: tulkinta tekee tulkintun tekstin 'paremmin ymmärrettäväksi' niillekin jotka eivät itse osaisi tuollaista tulkintaa saada irti tekstistä. Periaatteessa tämä

koskee myös kirjoittajaa: tulkitseva saa hänet näkemään tektissä ilmaistujen ajatusten loogisia suhteita ja historiallisia merkitysyhteyksiä ja tätä kautta ikään kuin selkeyttää hänen ajatteluaan - olkoonkin ettei tulkinnan tarvitse vastata kirjoittajan omia tarkoituksia.

Tällainen julkisuuskonseptio tarjoaa lähtökohdan **tulkitsevalle journalismille**. Se mitä edellä esitin 'demokratiakeskustelusta' on juuri tulkitsevalle journalismille sopivaa eksegeesiä: akateemisen politiikan tutkimuksen on pitäydyttävä etäämmällä päivänpolitiikasta. Toisaalta tällainen tulkitseva journalismi edellyttää vahvaa akateemista pohjaa, jotta osaa suunnata huomion vivahteisiin ja muotoiluihin tms. kuvaaviin detaljeihin, joiden yhteyksissä historialliset konnotaatiot ja loogiset ajatusmallit herkimmin tulevat näkyviin.

Tulkitseva journalismi ei suinkaan jätä tulkinnan kirjoittajaa passiiviseksi vaan pikemminkin haastaa hänet vastaväitteisiin. Jos esimerkiksi tulkitseva esittää tietyn poliitikon käsitysten demokratiasta muistuttavan sanotaan vaikka Schumpeterin käsityksiä, poliitikko ei selviä tästä sanomalla, ettei hän ole koskaan kuullutkaan moisesta herrasta. Sen sijaan hän voi kaivaa esiin teoksen **Capitalism, socialism and democracy** ja tulkita itse siinä esitettyä kantaa, jonka jälkeen hän voi irtisanoutua siitä, sanomalla että oma käsitys poikkeaa Schumpeterista siinä ja siinä suhteessa. Tulkitseva voi taas käydä käsiksi tähän väitteeseen ja osoittaa, että näin tehdessään kirjoittaja on muuttanut kantaansa erottuakseen selvemmin Schumpeterista

jne. Debatin ei tietysti tarvitse 'johtaa' mihinkään, erityisesti ei kantojen 'lähenemiseen', vaan päinvastoin esimerkiksi poliitikko voi kehittää vaikkapa uuden mullistavan tulkinnan Schumpeterista voidakseen välttää joutumasta tämän 'seuraan' - jolloin vuosien päästä tulkitsevat näkisivät tässä tulkinnassa kenties lähtökohdan Schumpeter-kuvan revisiolle.

Tulkitseva journalismi vetoaa reflektion ja 'tason' puolesta naiiviutta ja diletantismia vastaan. Periaatteessa on toivottavaa, että tulkittujen tekstien kirjoittajat ja muutkin lukijat vastaavat siihen kohottamalla omaa poliittista lukutaitoaan. Tulkitsevalle tämä sisältää houkutuksen ryhtyä 'kommunikaatioyhteisöön' heidän kanssaan, mikä tosin merkitsisi luopumista tulkinnan vaatimasta intellektuaalisesta etäisyydestä. Jos 'poliittinen lukutaito' kohenee, tulkitseva tarvitsee päinvastoin lisää oppineisuutta, mielikuvitusta, vivahteiden tajua jne. pysyäkseen 'yhteiskunnan' ulkopuolella.

Kirjallisuus

- AARNIO, Aulis. Oikeussäännösten tulkinnasta. Helsinki, 1981.
- FRANK, Manfred. Das individuelle Allgemeine. Frankfurt am Main, 1977.
- FURBERG, Mats. Säg, förstå, tolka. Stockholm, 1982.
- HIRSCH, E.D. Validity and Interpretation. New Haven, 1967.
- PUSCH, Luise, F. Das Deutsche als Männersprache. Frankfurt am Main, 1983.
- SARTRE, Jean-Paul. Critique de la raison dialectique. Paris, 1960.
- SARTRE, Jean-Paul. Que est ce que la littérature. Teoksessa SARTRE, Jean-Paul. Situations II. Paris, 1949.
- SCHMITT, Carl. Gesetz und Urteil. München, 1969 (alunp. 1912).